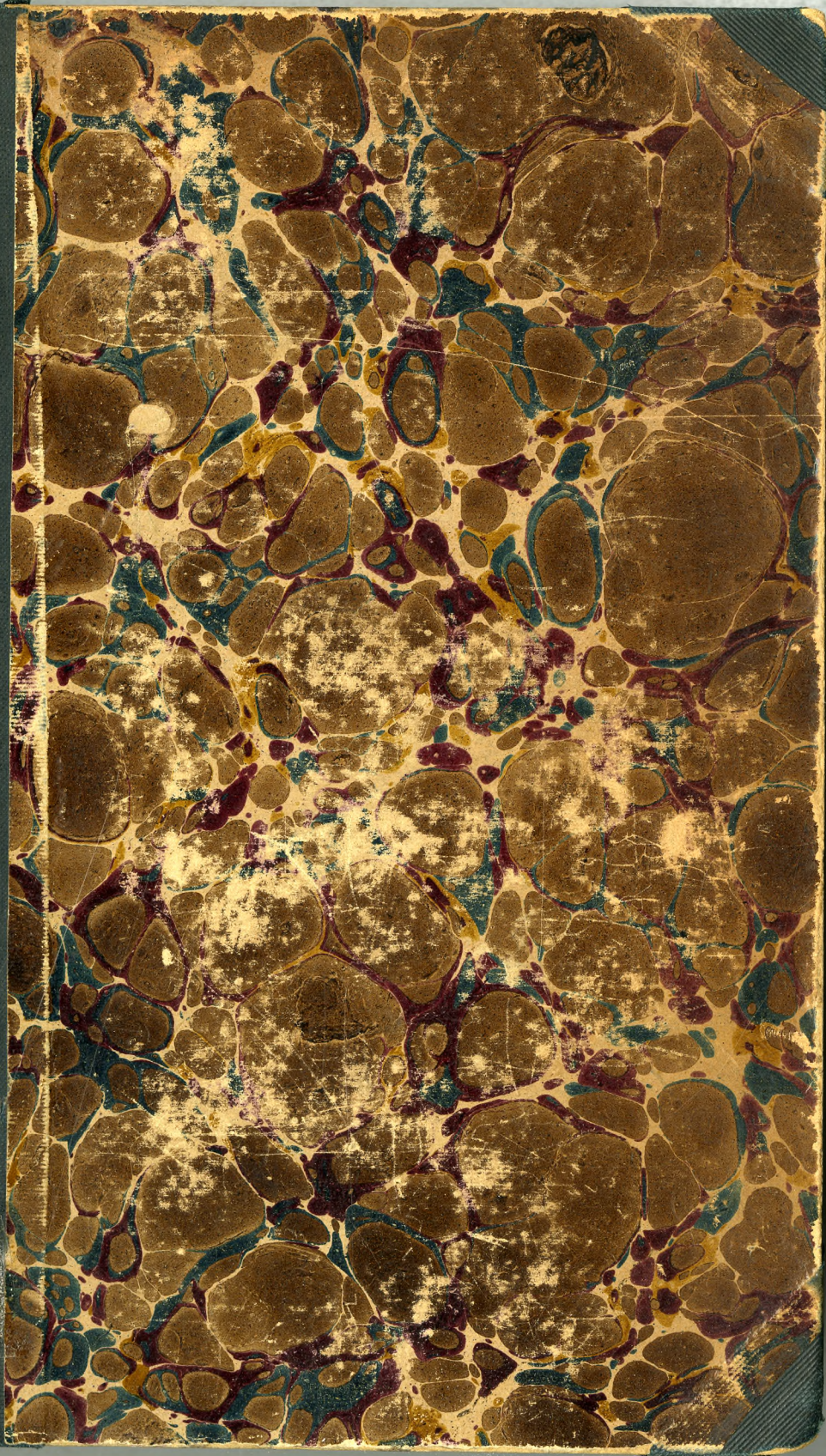

Politikai
röpiratok.

204.

204
1901

A

NÉPFELKELESRŐL.

IRTA

IVÁNKA IMRE.

✱

21.

MÁSODLAT
A M. N. MŰZEUMI
SZÉCH. ORSZ.
KÖNYVTÁRBÓL

BUDAPEST.

AZ ATHENAEUM R. TÁRS. KÖNYVNYOMDÁJA.

1884.

DE BALLAGI GÉZA.

Nem az első eset, midőn egy, a képviselőházban elmondandó beszédemet elhallgattam. Így most.

Három ízben, jelenleg negyedszer, figyelmeztettem arra, hogy az 1868. XLII. törvényczikk végrehajtása elmaradt, visszhangra nem találtam. Az utolsó delegatióban már általánosságban fejtegettem nézeteimet, és imitt-amott figyelmet, ellenmondást, helyeslést és kicsinylést találtam, mások tulhajtásnak mondták; de hát beszélgettünk róla, és meggyőződtem, hogy a népfelkelésről majd mindenki más-más fogalommal bir, tehát e kérdés a közvélemény verdictjére nem érett. Miért is — reményelvén, hogy talán mások is beleereszkednek nézeteim rostálásába — arra kérélek, kedves barátom: engedj becses lapodban ez elhallgatott beszédből faragott czikknek helyet.

1868-ban meghozattak az ország védelmét rendező törvények. A XI. törvény kimondja az általános védkötelezettség elvét és meghatározza a kivételeket; szabályozza azt általán, — különös tekintettel az állandó hadseregre és haditengerészetre; szabályozza a honvédség szolgálati idejét s annak kiegészítését. A XII. törvény kimondja a honvédség hivatását, szervezetét, gyakorlati idejét — fővonásaiban; szabatosan körülírja a honvédelmi miniszter és a honvédségi főparancsnok hatáskörét békében és háboruban, rendelkezik a honvédség kiindítása iránt stb. E két törvény alapján lett a hadsereg újjászervezve és a honvédség felállítva; mindkét törvény az idő és tapasztalás által igényelt czélszerű módosításokon ment át s a magyar szent korona országai-
ból és az osztrák császárságból álló monarchia közös hadserege, számra és képzettségre annyira fejlődött, a milyen-

nel eddigelé még sohasem rendelkezett. Honvédségünk évről-évre izmosodik, — kétségtelenül dicsően emelendi a magyar nemzet harczias hirnevét — de a harmadik — a »nép felkelésről« szóló (XLII.) törvény már eredeti felállításában hézagos, célhoz nem vezető, alapjában téves, és nem csoda, ha annak végrehajtására — legalább tudtommal — jóformán semmi sem történt.

Vizsgáljuk: a jelenlegi törvény szerint a »nép felkelés« miből állana? önkéntesekből, a kik a hadsereg, haditengerészet és honvédség állományába nem tartoznak; a pénzügyőrségi és valamennyi közbiztonsági fegyveres közegekből, fegyveres és munkás-csapatokból.

A népfelkelés Ő Felsége parancsára a honvédelmi miniszter által akkor hivatik fel és rendeztetik, ha az ország az ellenséges megrohanás veszélye által közvetlen fenyegetve van; tetteges alkalmazása pedig a hadiparancsnok által eszközöltetik.

Kérdem: létezik-e halandó a világon, a ki csak megközelítőleg megállapíthatná: hány önkéntes fog jelentkezni? mi mértékben lehet a közbiztonsági és pénzügyőri közeget, a közbiztonság és az állami érdek megsértése nélkül, a rendes szolgálattól épen háborus időben elvonni? A rögtönzött, szervezetlen, fegyelem nélküli fegyveres és munkás csapatok mily számban fognak együtt maradni, ha a veszély közelit?

Mondja meg határozottan bárki: mikor állott be azon percz, a midőn az ország ellenséges megrohanás által közvetlen fenyegetve van? — a mostani vasutas világban — mennyi idő fog maradni a népfelkelés felhívására és rendezésére?

Semmi szám, semmi határidő, semmi biztos alap, a mire építhetni!

Pedig szerintem, minden hadmiveletnél pozitív számokkal kell számolni. A lelkesedés, az »elan« oly tényező, a mely csodákat mivel ugyan, de — gyakran valódi ok nélkül — mint a pára el is enyészik, épen úgy, mint a rémület

»panique«, mely néha beáll és a történelem tanúsága szerint már a legdicsőbb és jelesb hadseregeket tette tönkre. Ezek tehát rendkívüli tényezők. De hadmiveleteknél csak előre rendezett, külön beosztott, a fegyelem kellékeivel bíró, jól felfegyverzett és alkalmas szerszámokkal ellátott csapatok nyújtanak pozitív számokat.

Bunkóval, kaszával, Alvinczi-féle puskával ellátott csapatok mutathattak fel eredményt akkor, mikor még bírokra (Handgemenge) mentek a népek; a mostani fegyverek ellen — mit érnek? Közöséges kapával, ásóval ellátott munkás-osztályok — szakértő vezetés s a munka teljesítése elé gördülő akadályok elhárítására alkalmas felszerelés nélkül — vajmi keveset használnak.

Ellenben igenis növelik a működési téren a fogyasztók számát, nehezítik az élelmezést; okoznak zavart és rendetlenséget; a legkisebb bajnál szárnyalják a rémhíreket és ijedelmet terjesztenek ott is, hol higgadt közreműködés folyamatban volt. Követelők itt bent, zsarolók a határon túl. Az ily csapatok nyomdokait követik a marodeurök pusztítás a kísérijük és bármennyire hirdesse a törvény, hogy »a nép jog oltalma alá helyezvék«, minden rendes hadsereg mindég úgy fog bánni a szervezetenélküli, egyenruhával el nem látott népfelkelőkkel, mint bántak a brigantikkal, francitireurőkkel, basi-bozokkal, — mi magunk a — »sáskákkal.« Még Hofer András nemes alakja sem talált kiméletre.

Mindezekből tehát azt következtetem: hogy a népfelkelés kell, hogy oly szervezett testület legyen, a mely csakis akkor és ott lép tevékenységbe, a mikor és a hol a rendes hadsereg és honvédség nem elegendő; a mikor ezen testületek ütközői (Combattants) legnagyobb számának harciba vezetése vált szükségessé; hogy tehát előre tudni kell: hány, miféle, hogy fegyverzett és felszerelt ily csapatra és hol lehet bizton számítani és mennyi idő alatt lesznek ezek kiállíthatók?

Mindenki tudja, hogy az állandó hadsereg létszámá-

ból sok egyén oly foglalatossághoz jut, a mely őt a fegyverfogástól elvonja, és hogy a fegyvereket is oly szolgálatra kell használni, a mely a tulajdonképeni viadalt kizárja. Ilyenek: a betegek és sebesültek ápolása távolabb a csata mezejétől, illetőleg a harctéren kívül; a sebesültek és a hadifoglyok megőrzése és beljebb szállítása az országba; lőszer- és fegyverek készítése, javítása s a hadsereg után szállítása; a gyűjtő-raktárak megőrzése, s az oda irányzott szállitmányok megvédése; a hadjárat vonalában fekvő elosztó állomások (Etappen-Stationen) biztosítása; sánczok és erődítések kiigazítása, ujak vetése; közlekedési utak kijavítása, megnyitása avagy elrontása és akadályokkal való ellátása stb. stb. — Mindezeket a »népfelkelés« ha az rendezve van, rendszeresen teljesítheti, s a hadsereg és honvédség nem fog ilyesmik végett létszámában gyöngöttetni.

Szerencsésen vívott hadjáratban a működő vonal (Operations-Linie) hosszú lesz; az első népfelkelés nem lesz elég annak biztosítására, utána kell küldeni a másodikat, mert másként nem lehet kihasználni az ütköző vonal által kivívott előnyöket. — Ha az ellenség az országba beront, fegyvert kell fogni minden fegyvert fogható férfinak, s ekkor áll be a népfelkelés harmadik osztályának kiindítása.

Kikből álljanak ezen osztályok? hogy szerveztesse-nek? hol találják a fegyvert és készüléket? Mind ezt előre kell megállapítani.

Az első kérdés: kikből álljanak a népfelkelés különböző osztályai?

Az első osztály, mely mindenesetre kiállítandó ott, hol az állandó hadsereg és a honvédség egészben mozgósítatik, kell, hogy az általános mozgósítás 12-ik napján gyűlhelyein legyen és két nappal később rendelkezésre álljon. E felkeléshez tartozzanak mindazok, a kik sorozáskor növésükre nem ütötték meg a mértéket; mindazok, kik az állandó hadseregbe és honvédséghez nem találtattak ugyan alkalmasoknak, de oly testi fogyatkozással nem bir-

nak, a mely őket a fegyverforgatásra, gyaloglásra, kézimunka teljesítésére képtelenné teszi.

Ezek szolgálati kötelezettsége tartson az első népfelkelésben 40 éves korukig, a másodikban 50 éves korukig, a harmadikban 60 éves korukig, 60 éven túl senki sem kötelezhető hadi szolgálat teljesítésére, de mint önkéntes, ha ép és egészséges, beléphet.

A mennyiben az ekként belajstromozottak száma az első népfelkelés létszámát nem üti meg, önkéntesekkel lenne az kiegészítendő, s a mennyiben netalán az önkéntesekkel együtt sem lenne betöltve, a hadserogben és honvédségben kiszolgáltak által korosztály szerint, sorshuzás utján meghatározandó sorrendben lenne kiegészítendő.

Ezen első népfelkelés kiindítására ugyanazon törvényes eljárás szükséges, mely a honvédség kiindítására nézve mérvadó.

A második népfelkelés áll: azokból, a kik az első népfelkelés közé sorsolás következtében nem lajstromoztattak; továbbá a lajstromozottakból 40-től 50 éves korukig, és az állandó hadseregnél és haditengerészetnél, honvédségnél, szolgálati idejüket betöltöttekből; a meghatározandó létszám, a mennyiben önként jelentkezőkből nem telnék, sorshuzás utján egészítendő ki.

A harmadik népfelkeléshez tartoznak mindazon férfiak, a kik második népfelkelési szolgálatra kötelezettek, de annak számszerinti betöltésére szükségesek nem voltak, ezek után — mindazok, a kik az 50 évet e szolgálatban meghaladták, 60 éves korukig; a mennyiben a törvényesen megállapítandó létszám ezekből és az önként jelentkezőkből nem telnék ki, az ifjak 16—20 éves korukig szólítandók fel a belépésre.

Ha a megelőző törvényes intézkedés után ő felsége és a honvédelmi miniszter rendeli, az első népfelkelés kiáll és mindenüvé tartozik menni, a hová a honvédség törvény szerint rendelhető.

A második népfelkelés rendszeresen a saját és a szomszéd törvényhatóságok területén alkalmazható; rendkívüli esetekben, — külön törvényhozási határozat következtén, az ország területén belül, másfelé is használható.

A harmadik népfelkelés tagjai rendszerint saját vagy szomszéd községük területén, rendkívüli esetekben a szomszédos törvényhatóságok területén, és csak országos határozat következtén kötelezhetők az ország területén belül bárhol szogálattételre.

Sulyosabb szolgálatra önként jelentkezők, kivételt képeznek.

A szervezetre nézve az első népfelkelés $\frac{1}{8}$ -ad része osztassék be oly szolgálatok teljesítésére, amelyekben katonai rend és fegyelem kell ugyan, de amelyek testi erőltetéssel nem járnak (kórházi, raktári, töltenyt, fegyvert, ruházatot, felszerelést készítő és irodai szolgálat); $\frac{1}{8}$ -ad része utász munkákra használtassék. E két szakmában a műveltség magasabb fokán álló egyének, mesteremberek és gyakorlati munkások osztandók be.

$\frac{1}{4}$ -ed rész gyalogsági szolgálatra a helyőrségekben (Garnisonsdienst) használtassék, t. i. azok, akiknek a gyaloglás nagyobb távolságokra nagy erőfeszítésbe kerülne; $\frac{1}{4}$ -ed rész oly gyalogsági szolgálatra, a mely nagyobb mozgást vesz igénybe; $\frac{1}{8}$ -ad rész a szállítási szolgálatra és $\frac{1}{8}$ -ad rész lovassági szolgálattételre alkalmaztassék.

Az első népfelkelésbe ujonczozáskor belajstromozottak betanítási ideje 30 napra szoritandó és ezek behívása az egész évre osztandó el, figyelemmel arra, hogy a munkára oktatók, egyszerismind hasznót is hajtsanak, a gyalogságra, és a lovassági szolgálatra behívandók mezei munkájuk teljesítésében ne gátoltassanak. Ezenfelül a szolgabíró-ság székhelyén vagy más kirendelt helyen évenként egyszer vásár- vagy ünnepnap délutánján jelentkezzenek és az ott felállítandó lövöldékben a czéllövésben gyakorolják magukat.

Ezen czéllövési gyakorlatok korán tavasszal kezdőd-

nek és tartanak minden ünnep és vasárnap délutánján késő őszig; előre meghatározván: a különböző községbeliek mikor jönnek be; egyáltalán divatba hozandó a czéllövészet, és a kik ezt a községekben és mindenfelé meghonosítják, a hazának jó szolgálatot tesznek.

Ez alkalommal igazítandók ki a lajstromok is.

A gyakorlatokról később külön fogok szólni, előbb a megállapítandó létszám s annak beosztására nézve mondom el nézeteimet.

A magyar-osztrák monarchia lakosságának számát 37 millióra téve, ebből esik Ausztriára $21\frac{1}{2}$ millió, Magyarországra $15\frac{1}{2}$ millió.

Azért nem teszem magasabbra a népesedést, mert a nőnem a férfiak számát meghaladván, itt csak kerekszámokban akarom okoskodásom helyességét kitüntetni, a nélkül hogy azt állítanám, miként minden egyes számhoz szó nem férne.

A legújabb népszámlálás szerint Magyarországon van 6.740,000. — a magyar korona országaiban 962,000, — összesen tehát 7.702,000 férfi;

még pedig:	0—10 évesek	2.103,000	}	3.037,000
	10—16 »	934,000		
	16—20 »	514,000	}	4.250,000
	20—32 »	1.496,000		
	32—40 »	865,000		
	40—50 »	835,000		
	50—60 »	540,000		
	60 éven felül	415,000.		

Ezek közül 16 éven felül áll a 20 évig 514,000, — 20—32 évig 1.496,000, — 32—40 évig 865,000, — 40—50 évig 835,000 és 50—60 évig 540,000; és ezen 4.250,000 férfiura kell alapítani az összes védrendszert.

A magyar birodalom hadereje jelenleg, a honvédséget hozzászámítva, mintegy 580,000: vagyis: levonva ezeket a 20—32 évek közötti korban állók számából, marad férfi a 20—32 évek közötti életkorban 916,000, hozzáadva a 32—50 közötti életkorban állókat: 1.700,000, összesen: 2.616,000; ebből leszámítva az első népfelkelésre 150,000, a másodikra ismét 150,000=300,000, marad 2.316,000;

vagyis 3.196,000 férfi közül, akik a 20—50-ig való korban állanak, 880,000 indul ki, ha az összes hadsereg és az első és második népfelkelés mozgósítatik, és marad polgári foglalkozása mellett 2.316,000; vagyis kerekszámban minden négy férfi közül három honn marad, egy kiindul.

A harmadik népfelkelés 150,000 fej számban kiállítandó: azon 540.000 férfiból, kik 50—60 évek között állanak, 50,000 ember; tehát 10 közül kiindul 1, és a 16—20 év közötti 514.000 ifjúból 100,000; tehát minden ötödik lesz kiindítandó.

Ezen megközelítő számítás elegendő annak bebizonyítására, hogy a nemzet, ha komolyan veszélyeztetve van, ily erőfeszítésre képes; vagyis hogy Magyarország önvédelmére kell, hogy képesítve legyen egy milliónál több harczost kiállítani.

Az első népfelkelés létszáma következőleg csoportosulna:	
különböző fegyver nélküli foglalkozásra	18.750 ember
utász- és sáncz-munkákra	18.750 »
gyalogság helyőrségi szolgálatra	37.500 »
gyalogság mozgó szolgálatra	37.500 »
lovasságra	18.750 »
szállítási szolgálatra	18.750 »

Összesen . 150.000 ember.

Ezek beosztása a fővonalokban:

A népfelkelés ügyeinek intézésére a honvédelmi miniszteriumnak külön osztálya állítandó fel, melynek élére egy altábornagy helyezendő. E mellé rendelendő 1 tábornok, a ki a gyalogság, — 1 tábornok, a ki a lovassági és szállítási, — és 1 ezredes, a ki a munkás és egyéb foglalkozások ügyeit vezeti; mindez a szorosán szükséges segédszeméllyel.

A magyar birodalom, a népesedési számarány szerint, de a törvényhatóságok határainak figyelembe vételével két főrészre, és mindegyik főrész négy-négy gyalogsági kerületre osztandó. A két főrész és négy kerület élére törzstisztek állítandók. Mindegyik kerület ismét négy szakaszra osztandó, mely szakasz élén egy-egy százados áll a kellő segédül szolgáló fő- és altisztekkel.

Ezen szervezet feladata a politikai hatóságok hozzájárulásával és a hadkiegészítő kerületek segédelmével a

népfelkelés lajstromait nyilván tartani, mind a három népfelkelésre nézve. Különös gond fordítandó arra, hogy a hadseregben és honvédségben már kiszolgált fő- és altisztek világlatban tartassanak, kellő figyelemmel állandó lakhelyeikre.

A gyalogsági ujonczok begyakorlása, a czéllövési gyakorlatok szintén ezen testület gondozása alá tartoznak.

Két-két gyalogsági területi osztály együtt képez egy lovassági és szállítási osztályt; hasonlóképpen két-két gyalogsági szakasz egy ilyes szakaszt.

E szakaszok élére egy-egy százados a lovasság begyakorlására és lovak nyilvántartására; továbbá egy főhadnagy a különböző igák számban tartására és a kocsisoknak nagyobb meneteknél való mikénti eljárás oktatására nevezendő ki.

Ezen szakaszokban nyilvántartandók a vasuti és hajózási vagy egyéb szállítási szolgálat teljesítésére s ilyesek vezetésére alkalmas egyének, spediteurök, raktár-munkások stb.

Az első népfelkelés fegyverzete és felszerelése a nyolcz kerület főhelyein őrzendő. A ruházat és a begyakorlásra és czéllövésre szükséges fegyver (50 darab szakaszonként), a munkás szerszám a századosok gondozása alatt maradjon.

A második népfelkelés fegyverzete és felszerelése, ugy a harmadik népfelkelés fegyverzete és felszerelése is, négy főraktárban az ország különböző vidékein őrzendő, és csak azon mérvben és ott lesz kiszolgáltandó, a mennyiben és ahol Ő Felsége és a főhadvezérség a népfelkelés kiindítását tetteleg el fogják rendelni.

Az I. népfelkelésnek ruházata legczélszerűbb, ha a honvédség ruházatához hasonló; a II-ik és III-dik népfelkelés ruházata mentül egyszerűbb és könnyen kiállitható legyen, úgy, hogy azt mozgósítás esetén néhány nap alatt el lehessen készíteni; mire nézve a különböző vidékek iparosai-val előzetes szerződések lennének kötendőek.

Legnehezebb feladat a lovak biztosítása a lovasság részére, s erre nézve némi eltéréssel jutok nézetem kimondásához.

Tudvalevő dolog, hogy az állandó hadsereg lovainak eltartása igen költséges; tudvalevő, hogy a honvéd lovasság lovainak eltartása aránylag sokkal kevesebbe kerül és hogy a hadgyakorlati nagyobb megerőltetésnél, a sorlovasság lovai, a melyek egész éven át igen gondosan ápolatnak, meg szoktak csapódni, miglen a honvédség lovai, a melyek a nehéz munkától és kevésbbé rendes ápolásból kerülnek a rendszeres kezelés alá, ezt nemcsak hogy fel nem veszik, hanem a hadgyakorlatok végével többnyire jobb karban vannak, mint a mikor beállítottak.

Tudvalevő dolog az is, hogy az állandó hadsereg nagyobb gyakorlataira, vagy részleges mobilisatio alkalmával, részint tüzérségi, részint szekerészeti lovainak állományát emeli, és a mint a gyakorlatoknak vagy mozgósításnak vége, azokat takarékosági szempontból ismét, még pedig többnyire igen olcsón — eladja.

Kevésbbé ismeretes, de úgy van, hogy miután czélzerű intézkedések a lótenyésztést hazánkban magasabb fokra emelték, a külföldi hadseregek részére nagymérvű bevásárlások történnek mi nálunk, és hogy a kivitt lovaknak jóformán $\frac{3}{4}$ -de kancza; a mi a lótenyésztés további fejlesztésére nézve nemcsak hogy káros, hanem veszélyes.

Tudvalevő dolog az is, hogy vannak hazánknak oly vidékei, a melynek lakossága a lótartást kedveli, hogy ott a legények nagy része inkább szolgál tovább és teljesít terhesebb szolgálatot, csak hogy huszár lehessen.

E tényekből következtetve, azt vélem, hogy 1. a népfelkelési lovasság felállítását leginkább az ország azon részén kell szorgalmazni, a hol erre a népességben hajlam uralkodik; 2. a lovassághoz leginkább mezei gazdasággal foglalkozók lajstromozandók be; 3. hogy ezeknek kell adni olcsón a hadseregnél feleslegessé vált, de még használható lovakat

továbbtartási kötelezettséggel; 4. hogy azoknak lovait, a kik saját lovaikon állanak ki, meg kell becsülni, és mindkétféle lóért a tulajdonosnak több évre felosztott praemiumot fizetni; annak pedig, — a ki kanczát tart és ebből csikót is nevel, kettős praemiumot adni. 5. A mely népfelkelési lovasság kiindittatik, annak lovai az állam által megfizetendők. 6. A kanczák kivitelére tetemes kiviteli vámot kell szabni.

Hasonló eljárás lenne követendő a multhatatlan szükséges szekerek kiállítására szükséges fogatokra nézve is.

Nem megyek tovább a részletezésben: még csak a gyakorlatokról szölok.

Ha az elemi iskolába járó gyermekek könyveiket és irkájukat két vállszíjjal ellátott kicsiny tarisznyában hordják, szépen a közepébe helyezve a legsúlyosabb tárgyat, mellkasuk kitágul és tartásuk egyenes lesz. Ha valamelyik gyermeknek egyik vagy másik válla lejjebb áll, a súlyosabb könyvet a lejjebb álló váll felé kell helyezni, így az jobban izmosodik.

Az iskolai előadás végén nem kell megengedni, hogy a gyermekek szerte-szét fussanak; fel kell őket állítani két sorba és azután hol jobbra, hol balra »át« fordítva, a tanító vezesse ki a legközelebbi utczasarkig, ott állítsa meg őket és onnan bocsássa el haza.

A normáliskolák tanulói hasonlóképpen vezettessenek ki, de menetközben taníttassanak kettős sorokból négyesbe és vissza fejlődni;

a tornázás általánosan gyakorlandó legalább is ünnep- és vasárnapon délután.

A gymnasialis tanulók és a suhanczok minden ünnep- és vasárnap, délutáni iskola után, egy órát gyakoroltassanak menetekben, futásban és czéllövésben szoba-puskával.

A magasabb osztálybeli gymnasisták és tanodák látogatói, és egyetemi polgárok, taníttassanak vivni és lovassági karabélylyal czélt löni; midőn botanisálni vagy tereptan magyarázatában kirándulnak stb., vagy majálisokat és más

multságokat rendeznek, katonás rendben tegyék a menetet, és ez alkalommal taníttassanak a távolságok és a magaslatok kölcsönös viszonylatának becslésére. Kisebb városokban és faluhelyt a legények a vasárnapi iskola után képességükhöz mért, hasonló gyakorlatokban nyerjenek oktatást.

Vagyonosabb szülők uszni, lovagolni taníttassák gyermekciket. Ha ez így fog történni, akkor besorozás után bizvást nem fog kelleni három évet tölteni az ujjoncoknak a kaszárnyákban, hogy megtanulják a szükséges gyakorlatokat és fegyverfogást; a jelenlét ideje inkább a harcmodor elsajátítására, a czéllövésre, a lovasságnál az őrzárati, őrszem és felderítési szolgálat gyakorlására lesz használható.

Megtartván a kötelezettséget három évet szolgálni a jelen létszámban, oly módosítással, hogy a ki elébb képezte ki magát és részrehajlatlan bizottság előtt vizsgát téve, minden köteleességében az I-ső osztályba jutott, előbb meheszen haza, — megtalálhatni nézetem szerint a mostani hadi budget keretén belül azon összeget, a mely nem egyedül a hadsereg minden szükségét fedezi, de a véderő tovább fejlesztésére is elegendő.

Mi nem fizethetünk többet; a nemzet nem bír meg nagyobb megterhelést, de a haderőnek nem szabad a szomszéd államoktól elmaradni.

Ki fizesse tehát a népfelkelés felállításának, felfegyverzésének stb. költségét?

A felelet ott van az 1868. XLII. törvényben, melynek 4. §-a ekként hangzik:

»A népfelkelés által teljesítendő honvédelem költségei a közös hadi tárczából fedeztetnek.« Mindebből az is következik, hogy ha az osztrák birodalmi tanácsban képviselt országokban a népfelkelés hasonló alapokon fejlesztetik, a hadsereg ütköző állománya az általános mozgósítás alkalmával rögtön legalább is 150.000 combattans-sal erősebb lehet, mint a mostani szervezet mellett, s azonfelül gondoskodva van min-

den a háttérben eszközlendő s a hadsereg erejét növelő teljesítményekről.

Nem ábrándok állításaim! Tények mutatták azt ki az újabb időben, 1848-ban itt, később Franciaországban is, hogy rendszer nélkül összecsőditett csapatok, bármi jóakarrattal és hazafiui áldozatkészséggel induljanak ki, a harc-téren kevés hasznos szolgálatot tesznek; a táblabirós nemzetőrség pedig, — erről jobb nem is beszélni. Ellenben a rendszeresített néperő fejlesztése csodát művel, ott van Poroszország példája.

Nekünk a népfelkelési törvényt módosítanunk s a népfelkelést szerveznünk kell.

Tudom, hogy Ausztriában — Tyrol kivételével — még nem is létezik törvény a népfelkelésről, és indítványom ott nem fog egyhamar követőkre találni.

Lesznek gyanúsítók is, de azon állítás, hogy a dynastia és Magyarország s a magyar nemzet érdekei ellentétesek volnának, ma már a mesék országába tartozik. Akadnak, a kik ezt hirdetik és loyaltási phrasisokkal aggatják körül állításaikat és a dualismus helyett a pluralismusra és onnan az absolutismusra irányzott törekvéseiket; de hitelre nem fognak találni.

A hazáját igazán szerető magyar ember oltalmazza hazáját a kalandos politikától és gondosan ápolja a kölcsönös bizalom érzékeny plántáját.

A kölcsönös bizalom — bizalom önmagunkban, azon varázs, mely Magyarországot eddigelé fentartotta és fenn fogja tartani ezentul is.

Magyarország keletkezett és él mint polyglott állam, és az fog maradni ezentul is. Mi lett volna és mi lehet ez országból, ha a magyar nem bizott volna és nem bizna senki másban, mint a született magyarban? Az egyetértés megzavarása volt régen, van is, lesz is ezentul itt-amott kisebb-nagyobb mérvben; de az, hogy minden gondolkozó ember tudja és érzi, hogy nagyobb szabadság, nagyobb a gyakorlati életbe átment kölcsönös türelmesség sehoh, de sehoh sem

létezik e földtekén, mint minálunk és hogy itt az emberi méltóságnak megfelelő egyenlőség létesítésére a törekvés komoly. A szabadsággal való visszaélés, mely éppen most jelentkezik különböző alakban, csak bizonyítja állításomat.

Ha a nemzet képesítve lesz politikai állásának megvédésére önmaga egy millió harczost kiállítani; ha legközelebb álló szövetségeseink egy részének provocatióra nem hallgatunk, hanem féltékenyen óvakodunk beavatkozni az ő dolgaikba és visszautasítunk idegen beavatkozást, akkor napról-napra erősebbek leszünk és régi és mostani elleneink és a kételkedők bizalommal fordulnak felénk.

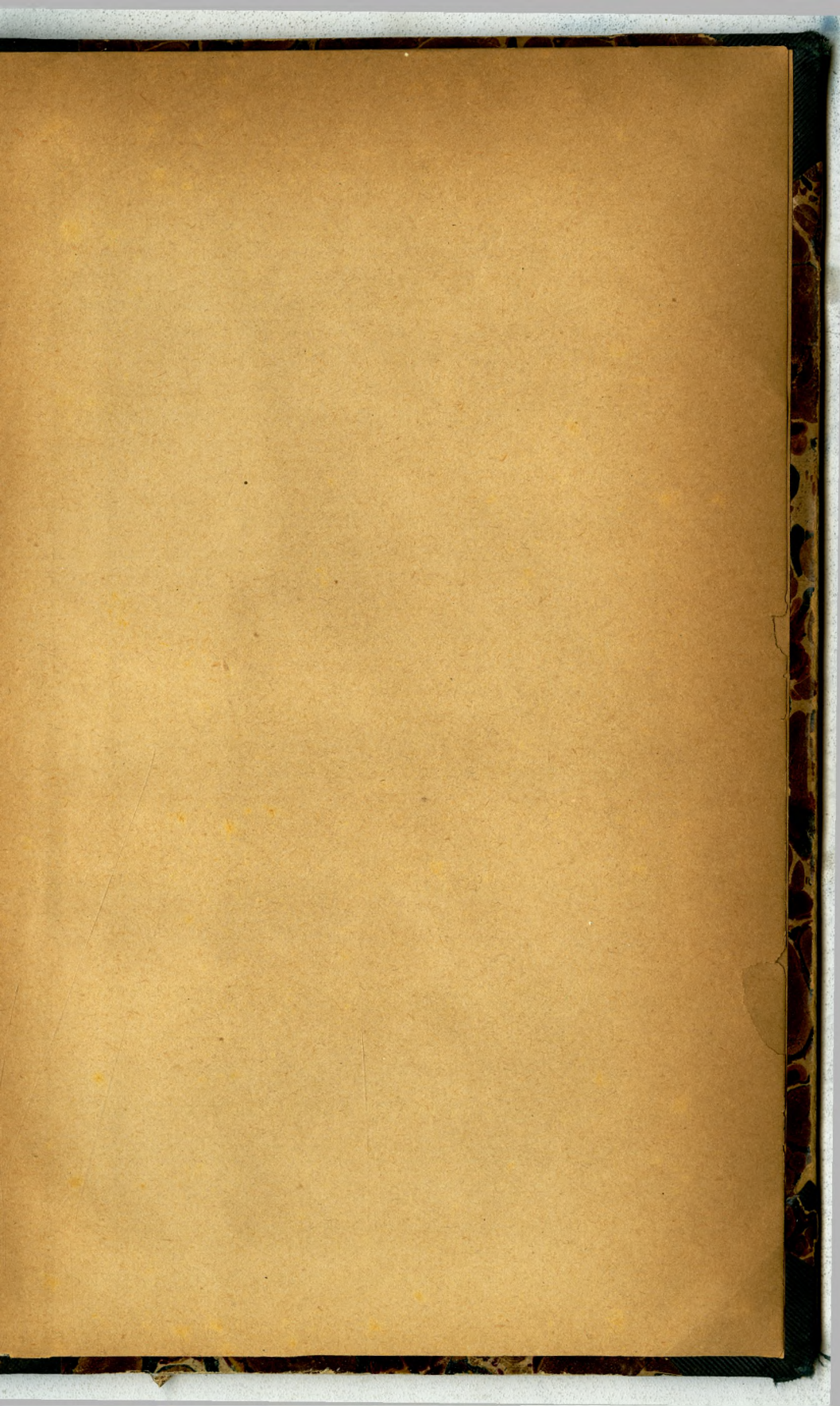
Szerintem tehát feladatunk: Magyarország véderejét fejleszteni.

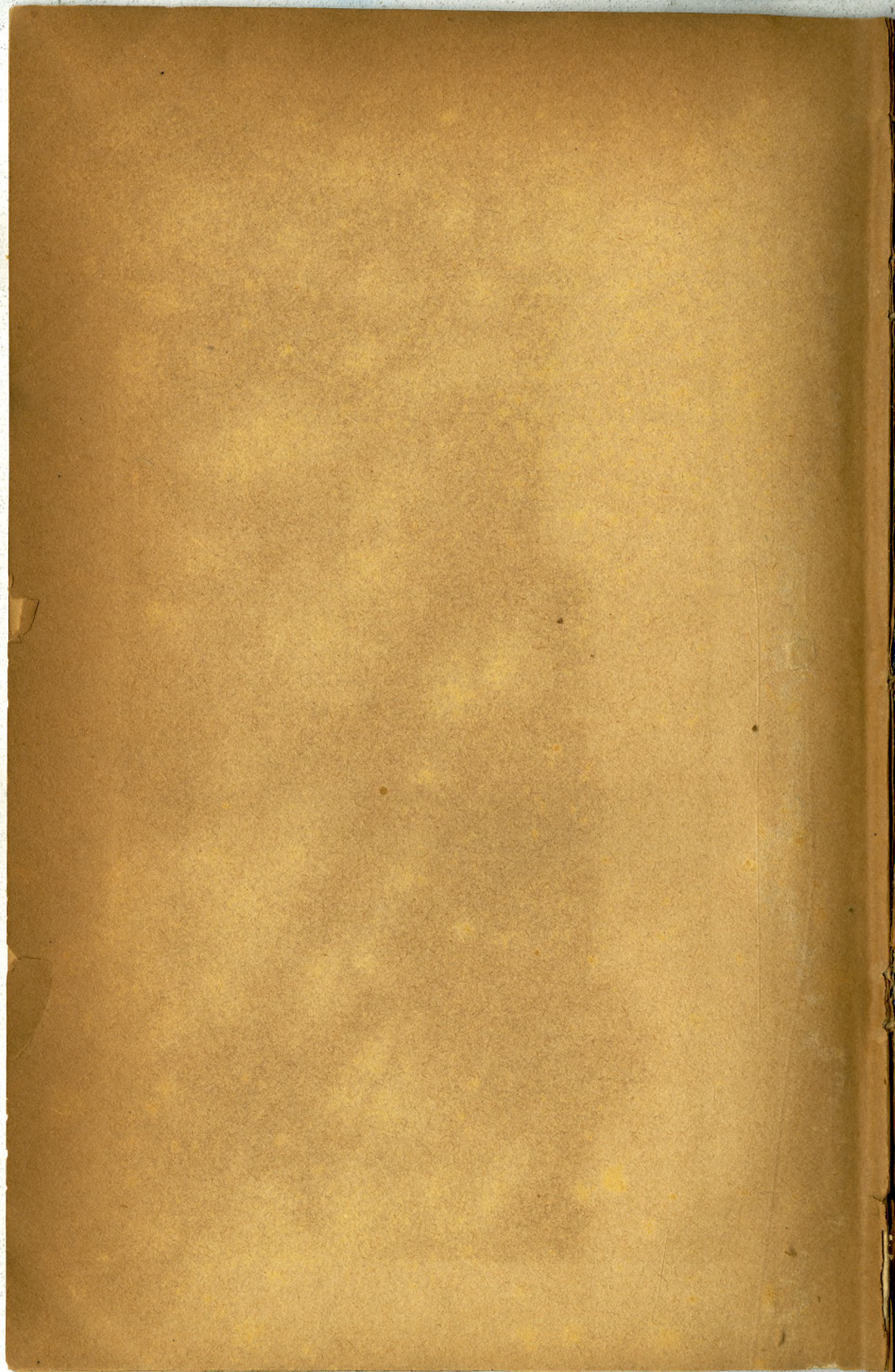
Nem törődtünk mi azzal, mi módon alakítja meg Ausztria honvédségét? Eltörtük a gúnyt, viseljük a nagyobb terhet és fejlesztjük honvédségünket. Most már Ausztriában is iparkodnak utánunk. Így lesz ez a népfelkeléssel is és akkor majd a monarchia önvédelmére képesítve lesz 3 millió harczost kiállítani, a nélkül, hogy békében szervezkedési apparatusa a mostaninál költségesebb lenne.

A mi érdekünk, a magyar faj specialis érdeke, hogy a monarchia erős legyen és holmi exclusiv, de a birodalom határán tulkapó ábrándok által háboruba ne kényszerítessék.

A nemzet jogosultságát egyedül a közös pénztárba befizetett summák után mérlegelni — gyenge eljárás; a királyért, hazáért és nemzetért elontott egy vércsepp többet ér sok kurta forintnál.

DE BALLAGI GEZA.

2002

2012

